

STORTINGET

Innst. 537 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:252 S (2020–2021)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Petter Eide, Arne Nævra, Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Mona Fagerås og Freddy André Øvstegård om omsorg, ikke omsetning, i barnevernet

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen avskaffe anbudsregimet i barnevernet, og inngå langsiktige samarbeid med ideelle tilbydere gjennom tilskudd.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at det offentlige står for grunnkapasiteten i barnevernet for alle målgrupper.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre barnevernloven for å sikre at offentlige tilskudd ikke går til profitt for kommersielle barnevernsaktører.
4. Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, får lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak.
5. Stortinget ber regjeringen innføre en enda strengere tolkning av hva som innebærer offentlig myndighetsutøvelse, for å begrense innleie av private konsulenter i barnevernet.
6. Stortinget ber regjeringen utarbeide en fireårig opptrappingsplan med øremerkede midler for å

øke bemanningen i det kommunale barnevernet, og legge denne fram i forslag til statsbudsjett for 2022.

7. Stortinget ber regjeringen innføre en veiledende bemanningsnorm der saksbehandler med administrativ funksjon (funksjon 244) i det kommunale barnevernet ikke kan ha ansvar for flere enn 15 barn.
8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i forskrift om arbeidstid i institusjoner som har medleverordninger slik at den er tilpasset de ideelle rus- og barnevernskolektivene som forskriften i utgangspunktet var tiltenkt, samt sette ned et partssammensatt utvalg hvor også barna som brukergruppe er representert for å utrede eventuelle andre endringer i medleverforskriften.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Marianne Haukland, lederen Kristin Ørmen Johnsen og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Silje Hjemdal, fra Senterpartiet, Olav Urbø, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, viser til representantforslaget og at utgangspunktet for forslaget er at beskyttelse av utsatte barn er en av fellesskapets viktigste oppgaver. Formålet med barnevernet er og må

alltid være å ivareta barnets beste. Derfor er det også slik at barnevernloven, samt organiseringen og finansieringen av barnevernet, skal ta utgangspunkt i hva som støtter målet om barnets beste.

Komiteen viser til at forslagsstillerne mener at kommersielle leverandører av tjenester til barnevernet strider mot målet om barnets beste. I tråd med dette synet fremmes det en rekke forslag som har til hensikt å redusere private leverandørers mulighet til å få overskudd på kontrakter med det offentlige.

Komiteen viser videre til statsråd Ingolf Ropstads svarbrev datert 29. april 2021, hvor det redegjøres for hvordan innkjøp av tjenester i dag fungerer, og hvordan både offentlige, ideelle og kommersielle virksomheter yter barneverntjenester.

Komiteen viser også til behandlingen av Prop. 133 L (2020–2021) Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven, hvor reguleringen av det offentlige kjøp av tjenester fra ideelle og kommersielle virksomheter drøftes og foreslås regulert.

Komiteen støtter i hovedsak statsrådets vurderinger av forslagene, og mener at disse forslagene behandles best i forbindelse med Prop. 133 L (2020–2021).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til behandlingen av Prop. 133 L (2020–2021) og en rekke representantforslag de siste årene hvor problemstillingene som reises i dette representantforslag, svares godt ut.

Flertallet er opptatt av å føre en politikk som legger til rette for å beskytte utsatte barn, og er enige om at dette er et av fellesskapets viktigste oppdrag. Samtidig mener flertallet at mange av oppgavene det offentlige har ansvaret for, på en god måte kan leveres av ideelle og kommersielle tilbydere. I en del sammenhenger vil det også være til det beste for oppgaveløsningen. Men det skal aldri være noen tvil om hvor ansvaret for tjenesten ligger.

Flertallet viser også til statsrådets svar på de syv konkrete forslagene som fremmes i representantforslaget. Her beskrives det at flertallet av forslagene som fremmes, også drøftes i Prop. 133 L (2020–2021). Flertallet vil derfor komme tilbake til dette i arbeidet med proposisjonen.

Flertallet viser til velferdstjenesteutvalget, som leverte sin rapport 1. desember 2020 (NOU 2020:13 Private aktører i velferdsstaten). Her konkluderte flertallet med at bransjen ikke har et urimelig nivå på sin fortjeneste. Flertallet mente videre at det ikke bør innføres reguleringer som avgrensar barnevernstjenestens mulighet til å la seg bistå av private aktører. De begrunnet dette med at private sikrer tjenesten en nødvendig fleksibilitet på et område med uforutsigbar etterspørsel og særskilte behov.

Flertallet viser til 2019-tall fra NHO som viser at det ble kjøpt private barnevernstjenester for 2,8 mrd. kroner. Overskuddet for bransjen var i 2018 på 4,7 pst. Gjennomsnittet i norske bedrifter samme år var 5,5 pst. Velferdstjenesteutvalget bekrefter også at overskuddet i selskaper som leverer velferdstjenester, er lavere enn det en ser i andre deler av næringslivet.

Flertallet er opptatt av beholde en god velferds- mik. Målet må være å forbedre dagens system, fremfor å forby aktører slik enkelte partier kjemper for. Dette underbygges godt i rapporten fra velferdstjenesteutvalget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til sitt representantforslag om kvalitetsreform for det kommunale barnevernet, Dokument 8:84 S (2018–2019), jf. Innst. 324 S (2018–2019), og til Arbeiderpartiets forslag som fikk flertall i Stortinget om å fase ut kommersielle aktører i institusjonsbarnevernet. (Vedtak 762 (2017–2018)).

Disse medlemmer mener regjeringen ikke har fulgt opp dette forslaget på en god nok måte. Disse medlemmer har i forslag til Stortinget pekt på nødvendigheten av at også privatiseringen av grunnleggende tjenester i det kommunale barnevernet må fases ut, og har foreslått at regjeringen setter i gang et arbeid for å få det til. Dette forslaget fikk ikke flertall.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at forslagsstillerne ikke anerkjenner eller tar inn over seg den viktige og dedikerte innsatsen som flotte ansatte hos et stort antall barnevernsaktører, både offentlige, private og ideelle, daglig utfører med lidenskap over hele landet. Disse medlemmer mener at mangfoldet av aktører bidrar til et bedre tilbud, større kapasitet, et større erfaringsgrunnlag og en sunn konkurranse om tilbudets innhold, og støtter ikke forslagene som ligger i representantforslaget. Disse medlemmer tar avstand fra den fiendtlige innstillingen som enkelte partier har til private aktører, og mener at private aktørers sunne involvering sammen med det offentlige tjenesteapparatet er med på å skjerpe tilbudets innhold og kvalitet hos alle aktører.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil skape et trygt barnevern på barnas premisser, uten profittmotiv og markedstenkning. I barnas barnevern vil hver krone bevilget til barnevernet, faktisk gå til å gjøre tilbudet bedre for barna. For eksempel til et barnevernsløft, hvor øremerkede midler skal sikre økt bemanning i det kommunale barnevernet.

Disse medlemmer viser til at store kommersielle konserner har sikret seg en stadig større andel av bar-

nevernstilbudet. Flere av disse har eiere registrert i skatteparadis og tar penger ut av barnevernet. Det er en anslått årlig profitt i velferden på 1,1 mrd. kroner. Enkeltbarn settes ut på anbud for å bli bydd på gjennom enkeltkjøp av institusjonsplass, hvor stort sett de kommersielle med de store anbudsapparatene vinner. Barn i barnevernet snakker om at det blir satt en prislapp på hodene deres.

Disse medlemmer viser til at velferdstjenesteutvalget, som leverte sin rapport 1. desember 2020 (NOU 2020:13 Private aktører i velferdsstaten), skriver på side 225:

«Det er rimelig å legge til grunn at private tjenesteytere blant annet motiveres av økonomiske hensyn. Når dette faller sammen med at tjenestene som leveres er vanskelige å observere eller få innsikt i, er det en fare for at rettsikkerhetsgarantier kan vike til fordel for økonomiske hensyn. Det kan være mulig for den private tjenesteyter å foreslå tiltak eller tjenester som ikke er i samsvar med barnevernsrettslige prinsipper, vilkår i loven og/eller barnevernsfaglig kunnskapsgrunnlag for å få noe bedre inntjening. Tilsvarende er det tenkelig at det av økonomiske hensyn leveres lavere kvalitet i det tiltaket eller mindre omfang av en tjeneste enn det barnets og familiens rettskrav tilsier.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet ønsker et barnevern som i all hovedsak drives av det offentlige eller private ideelle virksomheter. Dette medlem ønsker å avslutte bruken av konkurranseutsetting og anbud i barnevernsektoren. Dette medlem støtter forslagene 2–5 og 8 i representantforslaget.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det å avkommersialisere barnevernet innebærer å gjøre flere større endringer som henger sammen. Som barne- og familieministeren fremhever i sitt svarbrev til komiteen av 29. april 2021, vil dette være en stor omstilling av barnevernet. Dette medlem understreker at gjennomføringen av forslagene skal gjennomføres stegvis og på en forsvarlig måte.

Dette medlem viser til at hva som innebærer offentlig myndighetsutøvelse, bør tolkes strengt, for å begrense innleie av private tjenester. Et bemanningsløft og bedret kompetanse vil også gjøre behovet for å kjøpe private tjenester mindre.

Dette medlem viser til at kjernekapasiteten i barnevernet bør være offentlig, supplert av ideelle gjennom å benytte en tilskuddsordning. Den enkleste måten å avskaffe praksisen med anbud i barnevernet på, og sitte igjen med et barnevern kun drevet av offentlige og ideelle aktører, vil være å bruke rammene for lovlig statsstøtte, slik som for skoler og barnehager. Dette medlem viser til at barnevernet som tjeneste defineres innenfor hva EØS-regelverket tillater som lovlig statsstøtte. Da er anbudskonkurranser unødvendig, og stat/kommune kan drive tjenesten i egen regi, samt inn-

gå langsiktig samarbeid med ideelle tilbydere gjennom tilskudd for å utføre oppgaver.

Dette medlem viser til at det offentlige må bygge opp sitt institusjonstilbud ved å stå for grunnkapasiteten for alle målgruppene i barnevernet. Samtidig overtar det offentlige driften av tilbud som i dag er kommersielle, når avtalene løper ut eller det forekommer brudd på kontraktene, i stedet for å lyse ut nye anbud. Virksomhetsoverdragelse sikrer de ansatte og gir trygghet for barna på veien.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det offentlige står for grunnkapasiteten i barnevernet for alle målgrupper.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre barnevernloven for å sikre at offentlige tilskudd ikke går til profitt for kommersielle barnevernsaktører.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, får lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak.»

«Stortinget ber regjeringen innføre en enda strengere tolkning av hva som innebærer offentlig myndighetsutøvelse, for å begrense innleie av private konsulenter i barnevernet.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i forskrift om arbeidstid i institusjoner som har medleverordninger, slik at den er tilpasset de ideelle rus- og barnevernskollektivene som forskriften i utgangspunktet var tiltenkt, samt sette ned et partssammensatt utvalg hvor også barna som brukergruppe er representert, for å utrede eventuelle andre endringer i medleverforskriften.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en fireårig opptrappingsplan med øremerkede midler for å øke bemanningen i det kommunale barnevernet, og legge denne fram i forslag til statsbudsjett for 2022.»

«Stortinget ber regjeringen innføre en veiledende bemanningsnorm der saksbehandler med administrativ funksjon (funksjon 244) i det kommunale barnevernet ikke kan ha ansvar for flere enn 15 barn.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at det offentlige står for grunnkapasiteten i barnevernet for alle målgrupper.»

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre barnevernloven for å sikre at offentlige tilskudd ikke går til profitt for kommersielle barnevernsaktører.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, får lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen innføre en enda strengere tolkning av hva som innebærer offentlig myndighetsutøvelse, for å begrense innleie av private konsulenter i barnevernet.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i forskrift om arbeidstid i institusjoner som har medleverordninger, slik at den er tilpasset de ideelle rus- og barnevernskollektivene som forskriften i utgangspunktet var tiltenkt, samt sette ned et partssammensatt utvalg hvor også barna som brukergruppe er

representert, for å utrede eventuelle andre endringer i medleverforskriften.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utarbeide en fireårig opptrappingsplan med øremerkede midler for å øke bemanningen i det kommunale barnevernet, og legge denne fram i forslag til statsbudsjett for 2022.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen innføre en veiledende bemanningsnorm der saksbehandler med administrativ funksjon (funksjon 244) i det kommunale barnevernet ikke kan ha ansvar for flere enn 15 barn.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:252 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Petter Eide, Arne Nævra, Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Mona Fagerås og Freddy André Øvstegård om omsorg, ikke omsetning, i barnevernet – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 25. mai 2021

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Himanshu Gulati

ordfører

**DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1757-

29. april 2021

Svarbrev til Dokument 8:252 S (2020-2021) Omsorg, ikke omsetning, i barnevernet

Jeg viser til forslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Petter Eide, Arne Nærva, Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Mona Fagerås og Freddy Andre Øvstegård – Omsorg, ikke omsetning, i barnevernet. Forslaget ble 19. april oversendt Barne- og familiedepartementet for vurdering.

Generelt om representantforslaget

Det viktigste for regjeringen er kvaliteten på og innholdet i barnevernets tjenestetilbud, at barn og unge får rett tilbud til rett tid og at rettssikkerheten til barn og familier blir ivaretatt på en god måte. Brukt på en riktig måte, der det tas hensyn til de særtrekk og kjennetegn som gjelder for barnevernstjenester, vil bruk av private aktører kunne støtte opp under målene om et godt og effektivt barnevern. Som jeg kommer tilbake til under omtalen av de enkelte representantforslagene, har vi hatt grundige vurderinger av hvordan private bør brukes. Dette gjelder både for de kommunale barnevernstjenestene og for institusjonsbarnevernet.

Både staten og et stort flertall av kommunene er i dag avhengige av at det offentlige tilbudet suppleres av private leverandører, herunder også de kommersielle leverandørene. Samtidig er det åpenbart at det offentlige har, og skal ha, ansvaret for barnevernet i Norge. Derfor må det offentlige også ha kontroll over virksomheten til de private aktørene som benyttes av barnevernet. Vi må være trygge på at kvaliteten på tilbudet er godt, at det offentliges ressursbruk er effektiv og at rettssikkerheten er ivaretatt. Kvaliteten i tilbudet som gis det enkelte barn skal være uavhengig av eierskap.

Både ideelle og kommersielle aktører har over tid vært viktige bidragsyttere i barnevernet. Store endringer i aktørsammensetningen på kort tid, vil derfor ha stor innvirkning på barnevernets mulighet til å utføre sitt samfunnsoppdrag. For eksempel vil en brå utfasing av kommersielle leverandører av institusjonsplasser, uten en samtidig styrking av det statlige tilbudet, gi risiko for at tilbudet til barna blir dårligere og at kostnadene for det offentlige vil øke. Videre vil en innsnevring av tilbudet til kun å omfatte Bufetats eller ideelle institusjoner kunne gi kapasitetsutfordringer og redusere utvalget av tilbydere som kan gi et tilbud best tilpasset det enkelte barns behov. Også dette kan medføre et dårligere tilbud til barna.

En eventuell gjennomføring av representantforslagene ville videre kreve en stor omstilling. Dette vil ha omfattende konsekvenser for barn og unge med behov for barnevernstiltak samt for ansatte i og eiere av virksomheter som tilbyr institusjonsplasser. I tillegg vil forslaget kunne ha betydelige økonomiske konsekvenser. Utgiftene for staten vil trolig øke både permanent og i en overgangsperiode.

Regjeringen vil styrke det sivile samfunn som er bygd opp av frivillighet og ideell sektor. Ideelle aktører er en viktig del av velferdssamfunnet. De utgjør et viktig alternativ til både det offentlige og det kommersielle tilbudet, og mange ideelle virksomheter har lang erfaring med institusjonsarbeid. I 2015 inngikk regjeringen en samarbeidsavtale med ideelle leverandører om leveranser av helse- og sosialtjenester. Avtalen innebærer at de enkelte tjenestesektorene i staten skal videreutvikle kvalitetskriterier innenfor sine sektorer. Oppfølging av avtalen skjer blant annet gjennom en tiltaksplan for å bedre de ideelle tjenesteleverandørenes rammebetingelser. KS er også part i avtalen. Jeg mener dette bidrar til å styrke de ideelle, også innen barnevernet.

Anbudskonkurranser bidrar til at den som bestiller kan sammenligne aktører og dermed oppnå ønsket kvalitet til en hensiktsmessig pris. Dette bidrar igjen til en effektiv bruk av samfunnets ressurser, slik at vi kan hjelpe flere barn eller gi et bedre tilbud. I Bufetats konkurranser stilles det absolutte krav til kvalitet, og det legges vekt på faktorer som bemanningsfaktor og kompetanse, i tillegg til pris.

Det er mange store prosesser og endringer i barnevernet nå, både pågående og foreslåtte. I 2022 trer barnevernsreformen i kraft, og den 9. april i år la jeg frem *Prop. 133 L (2020-2021) Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Proposisjonen inneholder også en meldingsdel om utvikling og status på institusjonsområdet, og hvilke tiltak jeg mener er aktuelle fremover. Jeg er opptatt av at alle disse prosessene ses i sammenheng. Enkeltforslag som disse fra Sosialistisk Venstreparti, bidrar ikke til dette, og jeg mener at de først og fremst vil gi økt risiko for kvaliteten i tilbudet om de gjennomføres nå.

Ovennevnte Prop. 133 L (2020-2021) er satt opp til behandling i Stortinget før sommeren. Proposisjonen tematiserer det meste av det som tas opp i herværende representantforslag. For eksempel drøftes det grundig i hvilken grad de kommunale barnevernstjenestene kan la seg bistå av private tjenesteytere, jf. utdrag fra oppsummeringen av proposisjonen under:

"Barnevernstjenestene benytter tjenester fra private aktører. Dette tilfører tjenestene viktige ressurser, men kan også skape utfordringer med styring og kontroll. Barnevernet kan iverksette inngripende tiltak, og i proposisjonen foreslås det å klargjøre hvilken adgang barnevernstjenesten har til å benytte private tjenesteytere. Det foreslås å regulere barnevernstjenestens adgang til å la seg bistå av private tjenesteytere samt å lovfeste at barnevernstjenesten ikke kan la seg bistå av private til enkelte oppgaver. Begrensningene gjelder oppgaver som er særlig inngripende og hvor det er vanskelig å utøve den nødvendige styring og kontroll. Det foreslås også at barnevernstjenesten ikke skal ha adgang til å plassere barn i ordinære fosterhjem tilknyttet private aktører".

Meldingsdelen av proposisjonen inneholder også en omfattende omtale av hvordan jeg vurderer at bruken av kommersielle og ideelle leverandører av institusjonsplasser bør innrettes fremover.

Jeg mener at representantforslagene ikke vil være til det beste for barn som trenger hjelp fra barnevernet, men ser frem til å diskutere dette i Stortinget. Som nevnt mener jeg at disse spørsmålene bør ses i sammenheng med andre pågående prosesser i barnevernet, og det kan være hensiktsmessig at diskusjonen skjer i sammenheng med behandlingen av ovennevnte proposisjon.

Om de enkelte forslagene

I oversendelsen fra Stortinget oppgis det at forslag nr. 1 ikke skal behandles, da Stortinget har avvist behandling av dette i samsvar med Stortingets forretningsorden § 39 annet ledd bokstav e. Under er mine vurderinger av de andre forslagene.

Forslag nr. 2: "Stortinget ber regjeringen sikre at det offentlige står for grunnkapasiteten i barnevernet for alle målgrupper".

Når det gjelder det kommunale barnevernet, er det ingen tvil om at grunnkapasiteten er og skal være offentlig. Jeg tolker derfor dette spørsmålet til å gjelde institusjonsområdet. Bruken av private tjenesteytere i det kommunale barnevernet omtales for øvrig under forslag 5.

Det er en betydelig statlig kapasitet på institusjonsfeltet, blant annet skjer de fleste akutt plasseringer i Bufetats egne institusjoner, men de private leverandørene utgjør en stor andel av tilbudet. Både kommersielle og ideelle leverer en del av det planlagte antall plasser Bufetat har tilgjengelig for å oppfylle sin bistandsplikt. Andelen private varierer mellom de enkelte målgruppene (akutt, omsorg, atferd og rus), men er samlet sett på om lag 60 prosent av oppholdsdøgnene.

I meldingsdelen av Prop. 133 L (2020-2021) om endringer i barnevernloven, avsnitt 5.5.5, omtales en mulig retning for arbeidsdelingen mellom statlige og private institusjoner. En overordnet utfordring på dette feltet er at dagens tilbud ikke er tilstrekkelig innrettet for å

ivareta barn med omfattende oppfølgingsbehov innenfor den ordinære kapasiteten, noe som medfører en høy andel kostbare enkeltkjøp fra i hovedsak kommersielle leverandører.

Jeg mener at bruken av de enkelte gruppene av leverandører bør være faglig begrunnet, og at det kan være grunn til å vurdere om barna med størst problembelastning i større grad enn i dag bør ivaretas i offentlig regi, altså i statlige institusjoner. I ovennevnte melding til Stortinget trekkes følgende momenter frem:

"En slik innretning av tilbudet vil innebære at plasseringene med størst risiko, høyest grad av myndighets- og tvangsutøvelse og størst behov for samarbeid med andre offentlige tjenester, som hovedregel driftes i offentlig regi. Det er her det er vanskeligst å gjøre gode anskaffelser, blant annet fordi asymmetrisk informasjon om barnets behov gjør kvalitets- og kontraktsstyring krevende. En høyere grad av statlig ivaretagelse av denne gruppen er i tråd med Bufdirs faglige vurdering og målsetning, og departementet vurderer at dette vil være godt i tråd med Velferdstjenesteutvalgets anbefaling om at bruk av private på barnevernsområdet forutsetter en klar begrunnelse og tydelig risikovurdering".

Samtidig fordrer dette en betydelig styrking av de statlige institusjonene. De vil måtte ha høyere kompetanse og kvalitet, samt kapasitet og bemanning nok til å inneha nok fleksibilitet til å tilpasse seg behovene til disse barna. Dette vil ha betydelige budsjettmessige konsekvenser, og vil i en overgangsperiode også ha faglig og økonomisk risiko.

Jeg mener at avveiningene i meldingsdelen i proposisjonen balanserer ulike hensyn på en god måte. Jeg tilrår derfor at representantforslag nr. 2 ikke vedtas.

Forslag nr. 3: "Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre barnevernloven for å sikre at offentlige tilskudd ikke går til profitt for kommersielle barnevemsaktører".

Først vil jeg presisere at bruk av private leverandører i barnevernet, enten de er ideelle eller kommersielle, ikke er basert på tilskudd. Både kommunene og Bufetat er rammefinansiert, og deres bruk av private skjer i form av kjøp av tjenester.

Representanter fra Sosialistisk Venstreparti har fremmet dette forslaget flere ganger, blant annet i Dokument 8:12 S (2018-2019). Behandlingen i Stortinget den gang ga opphav til nedsettingen av Velferdstjenesteutvalget, jf. anmodningsvedtak 182:

"Stortinget ber regjeringen sette ned et offentlig utvalg som skal kartlegge pengestrømmer i offentlig finansierte velferdstjenester, herunder handel mellom nærstående, bruk av skatteparadis, tynnkapitalisering og utbytte. Utvalget skal foreslå løsninger som kan sørge for at offentlige midler i størst mulig grad går til produksjon av faktisk velferd, og hvordan uønsket skattetilpasning i selskap som i all hovedsak er finansierte av offentlige midler, kan hindres".

Utvalget leverte sin utredning i desember 2020. Utvalget påpeker at høy grad av myndighetsutøvelse og høy kompleksitet i mange av sakene, innebærer at det bør gjøres grundige vurderinger rundt bruken av private leverandører av tjenester, særlig der tilbyderne er motivert av kommersielle hensyn. Samtidig påpeker utvalget at det ikke er påvist systematiske kvalitetsforskjeller mellom kommersielle og ideelle leverandører, og at kjøp av private tjenester kan gi et bedre og mer effektivt barnevern, ved å legge til rette for tilstrekkelig kapasitet og spesialisering. Jeg mener at dette er hensyn vi har lagt til grunn i våre vurderinger av hva som bør være kommunenes adgang til å benytte private (jf. omtale av forslag 5 under) og hva som bør være arbeidsdelingen mellom statlige, kommersielle og ideelle institusjoner (jf. forslag 2 over). Dersom kommersielle aktører bidrar til økt kvalitet og kapasitet i barnevernet, og de brukes på en måte som er faglig begrunnet, er det heller ikke urimelig at de har en viss avkastning på å levere disse tjenestene.

I likhet med forslaget om statlig grunnkapasitet (forslag nr. 2), går også dette representantforslaget inn i spørsmål som drøftes i Prop. 133 L (2020-2021), og jeg ser frem til behandlingen av denne i Stortinget. Jeg tilrår at representantforslag nr. 3 ikke vedtas.

Forslag nr. 4: "Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, får lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak".

I anmodningsvedtak 181 fra desember 2017 ba Stortinget regjeringen "vurdere hvordan det kan sikres at aktører som mottar offentlige tilskudd for drift av barnevernstjenester, har lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med det som gjelder i offentlige virksomheter".

Fafo har på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet utredet hvordan og med hvilke konsekvenser dette kan oppnås, og dette er nærmere omtalt i Prop. 133 L (2020-2021), avsnitt 22.1.6.5. Utredningen viser at tiltakene vil ha en samfunnsøkonomisk kostnad på 1,83 mrd. kroner og en netto effekt på statsbudsjettet på 3,6 mrd. kroner over analyseperioden, som følge av dyrere kjøp av plasser fra ideelle og kommersielle leverandører. I tillegg til en betydelig kostnadsside og en negativ samfunnsøkonomisk nytte, viser jeg til følgende omtale i proposisjonen:

"Departementet mener Fafos utredning viser at det vil være betydelige utfordringer og kostnader knyttet til gjennomføring av tiltak som er ment å sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd for drift av barnevernstjenester, har lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med det som gjelder i offentlige virksomheter. Særlig må tiltak som reduserer arbeidsinnsatsen vurderes opp mot Perspektivmeldingens budskap om at økt arbeidstilbud er sentralt for å understøtte bærekraften i velferdsordningene. Det vil i tillegg innebære et brudd på etablert praksis om staten skulle initiere en prosess med sikte på å lovregulere sentrale spørsmål som i dag er overlatt til arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene".

Jeg mener at utredningen samlet sett viser at de juridiske, økonomiske og administrative konsekvensene av representantenes forslag er for store, og stiller spørsmål ved om statlige

myndigheter bør gripe inn i de vilkårene som gjelder i en enkelt sektor på den måten representantene legger opp til. Jeg tilrår derfor at representantforslag nr. 4 ikke vedtas.

Forslag nr. 5: "Stortinget ber regjeringen innføre en enda strengere tolkning av hva som innebærer offentlig myndighetsutøvelse, for å begrense innleie av private konsulenter i barnevernet".

Jeg tolker dette representantforslaget til å gjelde bruk av private leverandører i det kommunale barnevernet.

Representantene nevner det såkalte "oktoberbrevet" fra 2017 som omhandler bruk av private aktører i barnevernet. I denne uttalelsen gir departementet en nærmere redegjørelse for adgangen til å la seg bistå av private aktører til oppgaver som innebærer utøvelse av offentlig myndighet, og forutsetningene for dette. Tolkningssuttalelsen er dermed et uttrykk for departementets syn på hvilke oppgaver i barnevernet som innebærer utøvelse av offentlig myndighet, og hvilken betydning dette har for adgangen til å la seg bistå av private aktører etter gjeldende rett.

Når det gjelder spørsmålet om hvordan bruken av private aktører i barnevernet skal reguleres fremover, viser jeg til at dette er grundig behandlet i Prop. 133 L ((2020-2021) som nylig ble oversendt til Stortinget.

I lovproposisjonen er det gitt en omfattende drøfting av bruken av private aktører i barnevernet. Dette omfatter kommunens adgang til å benytte private tjenesteytere, herunder adgangen til bruk av ordinære fosterhjem tilknyttet private.

Lovproposisjonen inneholder flere forslag som gjelder bruk av private aktører i barnevernet. Blant annet er det foreslått å lovfeste barnevernstjenestens adgang til å la seg bistå av private tjenesteytere. Lovforslaget inneholder både konkretiseringer og innstramninger av barnevernstjenestens adgang til å la seg bistå av private aktører. Proposisjonen inneholder også omfattende drøftinger og begrunnelser for hvilke oppgaver jeg mener kan utføres av private tjenesteytere. Lovproposisjonen inneholder også forslag til kompetansekrav for barnevernstjenestens ansatte, jf. omtale under forslag nr. 7. Kravene innebærer at det vil bli stilt krav om utdanning og kompetanse for ansatte som skal jobbe med nærmere bestemte kjerneoppgaver. Kravene vil ha betydning også i tilfeller der barnevernstjenesten ønsker å la seg bistå av private aktører.

Jeg mener at lovproposisjonen inneholder en hensiktsmessig avveining mellom ulike hensyn, og tilrår at representantforslag nr. 5 ikke vedtas.

Forslag nr. 6: "Stortinget ber regjeringen utarbeide en fireårig opptrappingsplan med øremerkede midler for å øke bemanningen i det kommunale barnevernet, og legge denne fram i forslag til statsbudsjett for 2022".

God bemanning er avgjørende for at barn og ungdom som opplever omsorgssvikt skal få den hjelpen de trenger, og regjeringen viderefører de øremerkede midlene til stillinger i det kommunale barnevernet i 2021. Samtidig mener jeg at kommunene må få mulighet til å ta det ansvaret de har for barnevernet. Regjeringen har gjort flere grep for at bemanningen blir fulgt opp og vurdert lokalt, og vi ser gode resultater. Fra 2013 til 2019 har det blitt nærmere 1400 flere ansatte i det kommunale barnevernet. Dette innebærer en økning på nesten 30 prosent. Fra 2018 til 2019 økte bemanningen med ytterligere 90 nye stillinger. SSB sine tall for 2019 viser ingen vekst i saker, og vi kan derfor si at kapasiteten har blitt bedre. Dette skyldes i stor grad at kommunene har prioritert barnevernet innenfor sine frie midler.

Barnevernsreformen trer i kraft fra 2022. Reformen vil gi kommunene et mer helhetlig oppgave- og finansieringsansvar på barnevernsområdet, jf. *Prop. 73 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)*. I proposisjonen ble det omtalt at øremerkede midler til stillinger i det kommunale barnevernet bør innlemmes i kommunerammen fra samme år som barnevernsreformen trer i kraft. Jeg mener at en slik innlemming er i tråd med intensjonen om å gi kommunene et større ansvar og handlingsrom, ettersom det er kommunene som må vurdere om bemanningen er god nok. Det er kommunene som kan prioritere ressurser der behovet og nytten er størst. Jeg viser for øvrig til tiltak for bedre synliggjøring av ressursbruk samt kompetansehevingstiltak, omtalt i vurderingen av forslag nr. 7, under.

Jeg tilrår at representantforslag nr. 6 ikke vedtas.

Forslag nr. 7: "Stortinget ber regjeringen innføre en veiledende bemanningsnorm der saksbehandler med administrativ funksjon (funksjon 244) i det kommunale barnevernet ikke kan ha ansvar for flere enn 15 barn".

Som nevnt over er det viktig at kommunene bemanner barnevernstjenestene sine tilstrekkelig, og vi må jobbe aktivt med å håndtere kapasitetsutfordringer i barnevernet. Som det også fremkommer over, har det vært en betydelig økning i stillinger i perioden 2013-2019, og kapasiteten i tjenestene har økt.

Stillingsveksten siden 2013 skyldes først og fremst at mange kommuner prioriterer barnevernet mer. Slik situasjonen er nå, mener jeg det blir feil å ta i bruk sterke, statlige virkemidler som økt øremerking og innføring av bemanningsnorm. Jeg mener at lokale politikere er best egnet til å gjøre vurderinger av behovet for bemanning. De er best i stand til å prioritere ressurser og tiltak der behovet og nytten er størst. Statlig øremerking innebærer at lokale politikere overprøves.

Samtidig må kvaliteten og bemanningssituasjonen bli vurdert jevnlig, både i den enkelte kommune og på nasjonalt nivå. Hvilke kommuner som ikke prioriterer barnevernet nok, må

være mer synlig. I den enkelte kommune skal dette skje gjennom årlig tilstandsrapportering til kommunestyret og i dialogmøter mellom kommuner og statsforvaltere. På nasjonalt nivå skjer det gjennom publisering av tall i Bufdirs barnevernsmonitor. De kommunene som har høy risiko for svikt i barnevernet, blir også prioritert, for eksempel gjennom tilbud fra staten om veiledning og tjenestetøtte.

Jeg mener at kompetanseheving er viktig for å øke kapasiteten i det kommunale barnevernet. Høyere kompetanse gir bedre forutsetninger for å utøve de komplekse arbeidsoppgavene på en treffsikker og effektiv måte. Regjeringen har derfor satt av over 90 millioner kroner i 2021 til kompetansehevende tiltak. Jeg foreslår i Prop. 133 L (2020-2021) å innføre kompetansekrav i det kommunale barnevernet, herunder krav om barnevernsfaglig mastergrad eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå for personell i barnevernstjenesten som skal utføre visse kjerneoppgaver. Jeg viser til proposisjonen for nærmere omtale av dette.

Vi er også godt i gang med å videreutvikle bachelor- og masterutdanningene i barnevern. Vi tar sikte på å øke studiekapasiteten i barnevernsfaglige masterutdanninger i dialog med universitetene og høyskolene.

Jeg tilrår at representantforslag nr. 7 ikke vedtas.

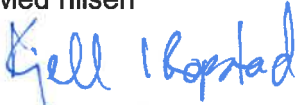
Forslag nr. 8: "Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i forskrift om arbeidstid i institusjoner som har medleverordninger slik at den er tilpasset de ideelle rus- og barnevernskollektivene som forskriften i utgangspunktet var tiltenkt, samt sette ned et partssammensatt utvalg hvor også barna som brukergruppe er representert for å utrede eventuelle andre endringer i medleverforskriften".

Den aktuelle forskriften er hjemlet i arbeidsmiljøloven, og det er Arbeids- og sosialdepartementet som eventuelt må fremme forslag om endringer. Når det gjelder bruken av medleverforskriften i barnevernssektoren, vil jeg understreke at den generelt vurderes som positiv av barna. Dette skyldes særlig at de får færre personer å forholde seg til. Undersøkelser har vist at medleverturnus vurderes å sikre både kontinuitet og trygge rammer for barna, og at også de ansatte jevnt over er fornøyd. Samtidig kan arbeidstidsordningen også påvirke tilgangen på ansatte med relevant erfaring og kompetanse, men dette kan virke i ulike retninger for ulike ansatte. For noen er slike arbeidstidsordninger gunstige, mens de for andre er mindre attraktive. Samlet sett er det uklart hvordan medleverturnus påvirker kvaliteten i tilbudet til barna, men jeg mener det bør legges stor vekt på barnas opplevelser og tilbakemeldinger.

Det er også sannsynlig at private leverandørers kostnader vil øke dersom forskriften innskrenkes, noe som igjen vil føre til høyere priser og økte kostnader for Bufetat. Totalt sett

er min vurdering at en innsnevring av forskriften mest sannsynlig vil påvirke barna negativt, ha usikre og varierende effekter for de ansatte samt høyere kostnader for det offentlige. Jeg tilrår derfor at representantforslag nr. 8 ikke vedtas.

Med hilsen

Kjell Ingolf Ropstad

